

INDEX ORGANICUS

A-Á

ANTANT Lásd Entente.

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) 1987-2011 ig működő szervezet.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Agrártudományi Egyetem 1957 óta működő agrártudományi képzést megvalósító felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Armeoberkommando Lásd Hadsereg-főparancsnokság

B

Belügyminisztérium az első független magyar kormány óta — a GYURCSÁNY, majd BAJNAI kormány kivételével — folyamatosan létező tárca, amely a közigazgatásért, a rendvédelemért és minden olyan ügyért volt felelős, amely nem tartozott más tárca kompetenciájába. A GYURCSÁNY és a BAJNAI kormány időszakában a belügyminisztériumból a rendvédelem irányítására hivatott szervezeti egységeket az igazságügyi tárcahoz telepítették és az igazságügyi minisztériumot átkeresztelték igazságügyi- és rendészeti minisztériummá. Az első független felelős magyar kormány belügyminisztere SZEMERE Bertalan volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc belügyminisztériuma a Helytartónácsi Hivatalból, — amelynek hatáskörébe a városrendészet az egészségügy az oktatás az alapítványok az árvák ügyeivel való foglalkozás stb. tartozott — valamint a országgyűlési ügyekkel foglalkozó Magyar Udvari Kancelláriából fejlődött ki. A belügyi tárca a mindenkor magyar kormányok egyik legfontosabb tárcaja volt. A belügyminisztérium épületegyüttese a dualizmus és a két világháború közötti időszakban — a honvédelmi és a pénzügyi tárca épületeivel megegyezően — a Budai Várban álltak. A második világháború után azonban — amikor a Budai Vár megszünt Magyarország hatalmi centrumaként működni — mindhárom tárcát a főváros belvárosában helyezték el. A belügyminisztérium a József Attila utca és a Roosevelt-tér által határolt háztömb épületeit kapta meg, amely épületegyüttes egyik épülete korábban bankszékházként működött. A belügyminisztérium szervezete dinamikusan fejlődött. Az ügyek csoportja szerinti szervezeti egységekből állt. A polgári magyar állam első belügyminisztériumának 1848-1849-ben elviekben 4 gyakorlatilag 3 osztálya volt. Az ügynevezett országlásztati osztály az országgyűléshez és az országgyűlési választásokhoz kapcsolódó teendőket volt hivatott ellátni. A közigazgatási osztály a közigazgatási egységek, alapítványok, örökösödési ügyek, névváltoztatások a ki-, és bevándorlók ügyeit intézte. A rendőri osztály a közcsend és a belbéke fenntartására volt hivatott. Eredetileg nemzetőrségi osztályt is terveztek, azonban az országgyűlés a testületet a miniszterelnök közvetlen felügyelete alá rendelte, a miniszterelnök pedig a testület irányítására Országos Nemzetőrségi Haditanácsot hozott létre, amely önálló országos szervezet volt és 6 osztállyal működött. A szervezeti egységeket permanens módon módosították. A minisztérium élén a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt szervezeti egység állt, amelyet különböző korokban különböző módon hívtak (elnökség, kabinet, titkárság stb.) A pártállam kialakítása kapcsán a belügyminisztérium közigazgatás irányítási teendőit áttelepítették a minisztertanácshoz, és a belügyi tárcába koncentrálták a rendvédelmi és állambiztonsági feladatokat. A rendszerváltás után helyreállt a tárca eredeti hatásköre.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcaja a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság fő feladata a magyar lakosság élet- és vagyonbiztonságának, a nemzetgazdaság és a kritikus infrastruktúra elemek biztonságos működésének védelme.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Birodalmi csendőrség Lásd Császári csendőrség.

Birodalmi Pénzügyőrség Lásd Császári Pénzügyőrség.

Birodalmi rendőrség Lásd Császári rendőrség.

Budapesti Gazdasági Főiskola 2000 óta működő pénzügyi felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Büntetés-végrehajtás Az igazságügyi tárcának alárendelt, a büntetés-végrehajtási intézmények őrzését és az ott raboskodók felügyeletét hivatott ellátni.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

C-Cs

Császári Csendőrség A neoabszolutizmus császári csendőrségének (1849-1867) népies elnevezése Zsandárság (Gendarmarie = Zsandárság) Az 1849. III. 4.-én oktrojált összbirodalmi alkotmány „A birodalom belső biztonságának őrzése birodalmi ügy” meghatározást tartalmazta. Erre alapozva Alexander BACH belügyminiszter 1849. V. 30.-án olyan előterjesztést tett az uralkodónak, amely lebontotta a korábbi feudális korlátokat és egy új összbirodalmi biztonsági fegyveres testület megeremlést javasolta. E testületként a csendőrséget nevezte meg az indítvány, hiszen a csendőrség már Európa-szerte bizonyította hatékonyságát, továbbá Napóleon bukását követően a HABSBERG-birodalomhoz visszakertült itáliai területeken már működött egy csendőr ezred. *Ferenc József* 1849. VI. 8.-án uralkodói nyílt paranccsal rendelte el a teljes HABSBERG-birodalomra kiterjedő hatáskörrel rendelkező testület felállítását. 1849. IX. 17.-én a testület főparancsnokává HAYNAU tábornagy jobbkézét báró Johann Franz KEMPEN von Fichtenstamm altábornagyot nevezte ki korábbi katonai beosztása meghagyásával. A testület működését az uralkodó 1850. I. 18-án kibocsátott ideiglenes csendőr törvénnyel szabályozta. 1851. XI. 1-én a pandúr kötelekeket felosztotta és a csendőri erők kizárólagos működését rendelte el az önállóságától megfosztott magyarországi területeken is. 1851. XII. 22.-én *Ferenc József* nyílt paranccsal rendelte el, hogy a katonai határőrvidéken is szervezzék meg a csendőrséget. A HABSBERG-birodalom neoabszolutizmusa rendvédelmi struktúrája kiépítésének betetőzéseként *Ferenc József* 1852. IV. 22.-én nyílt paranccsal saját közvetlen alárendeltségében hozta létre a Legfelsőbb Rendőrhatalóságot, amely a birodalmi rendőrség és csendőrség legfőbb felügyeleti szervezete volt. E testületnek az élére pedig KEMPEN János altábornagyot úgy nevezte ki, hogy az altábornagy egyben megőrizte a csendőr-főparancsnoki beosztását is. A császári csendőrség legkiterjedtebb formája 1852 és 1859 között valósult meg, amikor a HABSBERG-birodalom területén 19 csendőr ezred kötelekében 18 647 csendőr szolgált. 1859-ben — a Solferino-i vereség nyomán — az uralkodó a legfelsőbb rendőrhatalóságot oly módon szüntette meg, hogy hatáskörét az átszervezett és új miniszter vezetésére bízott belügyi tárca kompetenciájába integrálta. A csendőr testületet azonban továbbra is fenntartotta az 1859. XI. 14-ei legfelsőbb elhatározásával, melyben úgy rendelkezett, hogy a testület személyi tekintetben a hadsereg főparancsnokság, szolgálati és gazdasági téren pedig a belügyminisztérium alárendeltségébe kerüljön. Ezt követően a testületet több ízben karcúsították, végül 10 ezred kötelekében 7927 fő teljesített szolgálatot. 1866. I. 28-ai legfelsőbb elhatározással az uralkodó ugyan ismét megerősítette a testület szervezetét és létszámát azonban Magyarország területén ez az intézkedés már tiszavirág életűnek bizonyult, mivel HABSBERG csendőrség ugyan jó eredményeket ért el a közrend fenntartása terén, azonban a magyar hazafiak üldözése terén is jeleskedett, így a kiegyezés nyomán létrejött magyar kormány Magyarországán 1867. V. 8-án feloszlatta az idegen testületek tekintett császári csendőrséget. Mivel a kiegyezés tartalma szerint a rendfenntartás nem tartozott a közös ügyek csoportjába ezért a csendőrség az Osztrák Császárság tartományaiban is a belügyi tárca kompetenciájába került, az uralkodótól közvetlen függése megszűnt. Az I. világháború után az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően Ausztria területén tovább működött a csendőrség Osztrák Szövetségi Csendőrség néven. Az Anschluss nyomán az Osztrák Szövetségi Csendőrséget a Német Birodalmi csendőrségbe integrálták. A II. világháború után az Osztrák Szövetségi Csendőrség ismét önálló szervezetté vált, amely az osztrák szövetségi kormány közvetlen felügyelete alatt állt. Hagyományosan a vidék közbiztonságára felügyelt, Ausztria városaiban a rendet az Osztrák Szövetségi Rendőrség tartotta fenn. A két rendvédelmi szervezetet 2005-ben takarékosági okokra hivatkozva összevonták Osztrák Szövetségi Rendőrség elnevezéssel.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárca a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARADI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Császári Pénzügyőrség A HABSBERG-birodalom neoabszolutikus rendszerének kiépítése során hozták létre a pénzügyőrséget a társ rendvédelmi testületekkel azonos időben a testület szervezeti felépítése egységes volt és birodalmi szintű parancsnokság irányítása alatt állt. Kiegyezéskor a magyar kormány a Császári Pénzügyőrségnek a Magyar Szent Korona alá tartozó területein állomásozó alakulatait a személyi állományával átvette, mivel azok nem vettek részt a magyar szabadság elnyomásában, a szabadságharcosok üldözésében. Azok a korábbi császári pénzügyőrök maradhattak a testület tagjai, akik vállalták a magyar anyanyelv elsajátítását. A testület átvételkor a személyi állomány egynruháját magyaros elemeket tartalmazó egyenruhával cserélték fel. A testület új neve Magyar Királyi Pénzügyőrségre változott, amely polgári fegyveres őrtestület volt, a személyi állomány számára azonban a szolgálati fegyvereket központilag biztosították.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Császári Rendőrség Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc leverését követően a Habsburg hatalom újjászervezésének egyik alapelve volt, hogy a birodalom belső rendjének a fenntartása a központi államhatalom feladata. Ebből fakadóan egységes állami rendőrséget hoztak létre tekintet nélkül a Magyar Királyság és az örökös tartományok egyébként elűtő hagyományaira. E császári rendőrség szervezetei a birodalom városaiban működtek, vidéken a rend fenntartására a császári csendőrség volt hivatott. 1852. IV. 22-én a neoabszolutizmus rendfenntartó csúciszervezeteként létrehozták a birodalom legfelsőbb rendőrhatalóságát, amely a rendőrség felügyelete és irányítása mellett e tevékenységet a

császári csendőrség tekintetében is ellátta. A Legfelső Rendőrhatalóság 1859. VII. 21-ei felosztása után a birodalmi rendőrség tovább működött, de már az újonnan létrehozott rendőrmisztériumok, majd a későbbiek során a belügyminisztérium irányításával. A Császári Rendőrség a kiegészítést követően is fennmaradt az Osztrák-Magyar Monarchia Osztrák Császársága örökös taqrtományainak a városaiban. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően pedig az Osztrák Császárság német ajkú tartományaiból létrejövő Ausztriában Osztrák Szövetségi Rendőrségként működött tovább egészen 1938-ig, amikor az anchluss nyomán a Harmadik Német Birodalom rendőrségébe olvadt. A II. világháború után az Osztrák Szövetségi Rendőrséget újjászervezték, amely azóta is működik. 2005-ben pedig — miután az Osztrák Szövetségi Csendőrség beolvadt a szervezetébe — hatásköre kiterjedt Ausztria vidéki területeire is.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogyrténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Csendőrség katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, amely az országok központi államhatalmának a közvetlen irányítása alatt áll és általában a vidék rendvédelmének a biztosítására hivatottak.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogyrténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) A második világháború után életre hívott, a Föld országainak többségét magába foglaló politikai szervezet, amely a nemzetközi feszültségek enyhítése érdekében tevékenykedik.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Entente (ANTANT) az Anglia és Franciaország között 1904. IV. 8-án Londonban aláírt szerződés, az *Entente Cordiale* (a.m. Szívélyes Egyetértés) szóból származik, általában a szövetségi rendszer (*antant hatalmak* = Nagy-Britannia és Franciaország) és a köréjük csoportosult országok együttes megnevezése

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Erdélyi Csendőrség (Magyar Királyi Erdélyi Csendőrség) Lásd Magyar Királyi Csendőrség.

Erdőőrségek létrehozását az 1879/XXXI.tc., az erdőtvény írta elő. Az erdőőrséghez tartoztak a főerdőőrök, erdőőrök és a hivatásos vadászok, illetve vadőrök. Őket összefoglalóan erdőgazdasági segédszolgálatot ellátóknak nevezték. Az erdőgazdasági segédszemélyzet szakmai irányítását az erdőmérnökök végezték. Az erdőtulajdonosok 3 000 holdanként voltak kötelesek egy fő erdőmérnököt 1 000 holdanként pedig három fő erdőgazdasági segédszolgálatot ellátó személyt foglalkoztatni. Az erdőmérnököket és a segédszolgálatosokat foglalkoztatóik formaruhával és lőfegyverrel is ellátták, valamint a működési területükön egy család befogadására alkalmas házat is biztosítottak a számukra. Az erdőmérnökök és a segédszolgálatosok közhatalosi jogú személynek minősültek. Kinevezésüket megelőzően tanfolyamon kellett részt venniük, majd az eredményes vizsgát követően esküt is kellett tenniük. Az esküt az erdőmérnökök a területileg illetékes erdőfelügyelet vezetőjénél a szakszolgálatosok pedig a területileg illetékes főszolgabíró előtt tették le. Az erdőőrségek tagjai a törvény ellen vétőket előállíthatták és a rendvédelmi testületeknek átadhatták, illetve az erdőkihágásokat elkövetőket megbírságozhatták, eszközeiket elkobozhatták. A dualizmus időszakában a 15 000 000 holdnyi nyilvántartott erdőterületen mintegy 25 000 fő, a trianoni békediktátum által megcsónkított Magyarország 2 200 000 holdnyi erdőterületén pedig közel 7 500 főnyi erdőőr tevékenykedett.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Európai Unió (EU) Az Európai kontinensen fekvő országok egy részének a szövetsége, amely arra irányul, hogy ügyeik egy részét közösen intézzék, illetve gazdasági közösséget hozzanak létre.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Evidenzbüro Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hírszerző szervezete. 1850. XII. 22-én a Generalquartiermeister-stab (GQMSt) azaz főszállásmesteri stáb által kibocsájtott Nr. 2178 Cirkular-Erläss (körlevél)-el hozták létre a szervezetet. A HABSBURG Monarchia haderejének a szervezetében 1848 előtt létezett a Marschbüro nevű iroda, melynek feladatköréhez

tartozott többek között az idegen haderők nyilvántartása. A Marschbüro irodavezetője is a főszállásmesteri stáb főnökének az alárendeltségébe tartozott. 1849 júniusában hozták létre az uralkodó saját műveleti irodáját (Operationskanzlei), amely a hadügyminisztérium elnöki osztályán belül működött. Ezen iroda vette át a korábbi Marschbüro-tól az idegen haderőkről vezetett nyilvántartást. Az uralkodó műveleti irodája 1850 augusztusáig működött, 1850 novemberében pedig a helyébe lépett az Allerhöchsten k.k. Zentral-Operationskanzlei (Legfelsőbb cs.kir. Műveleti Iroda), melynek a keretében hozták létre a Kundschaftssektion (hírszerző szekció) nevű szervezetet, amelynek a feladatkörét alkotta az idegen haderők nyilvántartása. Az Evidenzbureau létrehozásával a hírszerző szekció megszűnt, így az Evidenzbureau első szolgálati utasításában meghatározták, hogy háború esetén a Legfelsőbb cs.kir. Műveleti Iroda külön részlegeként tevékenykedjen. 1854-től azonban az Evidenzbüro teljesen önállóvá vált a haderőn belül. 1857-ben pedig a Generalquartiermeister-stab azaz a főszállásmesteri stáb főnökének az alárendeltségébe került. Miután 1860-ban — a HABSURG-birodalom alkotmányos átalakítási kísérletének a részeként — újra létrehozták a hadügyminisztériumot, az Evidenzbureau a hadügyminisztérium részévé vált 1861. III. 10-ei hatállyal, azonban az idegen haderőkről vezetett nyilvántartás tekintetében továbbra is a főszállásmesteri stáb számára tartozott beszámolási kötelezettséggel. 1867. I. 1-től — az újból létrehozott hadsereg-főparancsnokság szervezetébe tagolták az Evidenzbureau-t. Mivel azonban 1868. I. 15-én feloszlatták a hadsereg-főparancsnokságot, ezért az Evidenzbureau visszakerült a hadügyminisztériumhoz. Az Evidenzbureau végül 1871-ben a főszállásmesteri stáb utód-szervezete a vezérkar (Generalstab) alárendeltségébe került, mint a vezérkari főnök egyik irodája. Az Evidenzbureau főnökeit ezt követően — mint a többi vezérkari iroda főnökeit is — az uralkodó nevezte ki ezredesi vagy vezérőrnagyi rangban. 1861. III. 10-től az Evidenzbureau-ra vonatkozó új szolgálati szabályzat lehetővé tette, hogy a nyilvántartóiroda közvetlenül tartson kapcsolatot a seregtestek felderítő tisztjeivel. 1860. V. 14-én az iroda parancs formájában felhatalmazást kapott arra, hogy békeidőben is folytasson hírszerző tevékenységet. 1861. I. 16-án pedig az egész katonai hírszerzés irányításával az Evidenzbureau-t bízták meg. 1889-ben pedig az Evidenzbureau-hoz telepítették az ellenséges kémtevékenység elleni fellépés hatáskörét. Az evidenzbüro folyamatos és élénk kapcsolatot tartott fenn az Osztrák-Magyar Monarchia katonai attséival, továbbá a kémelhárítás tekintetében a két társország rendőri, pénzügyőri, határőrizeti szervezeteivel, valamint a posta és távírda hivatalokkal. Az I. világháború kirobbanását követően létrehozták a hadsereg-főparancsnok alárendeltségében a Nachrichtenabteilung-ot azaz hírszerző részleget, azonban az Evidenzbureau-t ekkor sem szüntették meg, hanem a két szervezet a feladatok megosztásával működött tovább. Az Evidenzbureau-ban a hírszerzés és a megszerzett információk gyűjtése, rendszerezése, értékelése együttesen valósult meg.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Francia Nemzeti Csendőrség (Gendarmerie Nationale) Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülete. Előszervezete a Maréchaussée, amely a XIII. századtól fokozatosan kiépülve tartotta fenn a rendet Franciorszag vidéki területein. A Maréchaussée-t 1778-ban keresztelték át Gendarmerie, azaz csendőrségre. A francia forradalom idején 1789-ben a csendőrséget feloszlatták. 1791. I. 6-án a Konvent január 6-ai döntésével Franciaországban újra létrehozták a csendőrséget Nemzeti Csendőrség „Gendarmerie Nationale” néven, melynek részeként — a volt Párizsi Gárda feladatait átvéve — megalakult a Garde Republicaine de Paris. A testületet Napóleon modernizálta. 1799-ben az 1789-es csendőrségi törvényben fogalaltaknak megfelelően megvalósították a csendőrség átszervezését. 1804-ben a Nemzeti Csendőrség Elit Légiojába „Légion de gendarmerie d'elite” olvasztották a Napóleon által 1801. VII. 21-én alapított Lovas Testőrgárdát Öreg Gárda „la vielle garde” elnevezéssel. A napóleoni császárság vonzáskörébe tartozó államok a francia közigazgatási minta átvételekor, annak részeként vették át a csendőrségi testület típust mint katonailag szervezett rendvédelmi őrtestületet. 1795-ben Belgiumban, 1805-ben Lombardiában, 1806-ban Poroszországban, 1808-ban pedig Spanyolországban vezették be a csendőrség intézményét. A csendőrség típusú rendfenntartó szervezet mindenütt kiválóan megállta a helyét, ebből fakadóan Európa valamennyi országában — a Britt-szigetek kivételével — a XIX. században létrehozták a nemzeti csendőrségeket. A csendőrség anyaországában, Franciaországban is számos változáson esett át a francia csendőrség. 1814. IV. 23-án Napóleon veresége nyomán — a BOURBON restauráció részeként a — a francia csendőrséget feloszlatták. 1816. I. 10-én ismét felállították a francia csendőrséget. Az 1830. júliusi párizsi felkelés harcainál már megjelentek olyan csendőr alakulatok, amelyek a mobil csendőrség nevet viselték. 1871-ben a francia kormány a párizsi lázongások tapasztalatai alapján állandó mozgó csendőrséget állított föl 1100 fős létszámmal. 1879-ben az 1871-ben 1100 fős létszámmal felállított mozgó csendőrséget zászlóalj erősségű alakulattá csökkentették. 1885-ben, az 1871-ben létrehozott, majd 1879-ben zászlóalj erősségű alakulattá csökkentett mozgó csendőrséget megszüntették. 1927-ben a francia csendőrséget bízták meg az országúti forgalom ellenőrzésével. A Francia Nemzeti Csendőrség a XXI. században is mintegy 80 000 fős személyi állománnyal védi eredményesen az Franciaország rendjét, vidéki területeken.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

G-Gy

Gátőrségek a vízszabályozási társulatok azon alkalmazottai, akik a gátak fegyveres őrzését látták el. Mérföldenként kellett egy gátőrt foglalkoztatni oly módon, hogy számára működési területén — egy átlagos család befogadására alkalmas — házat is kellett biztosítani. A gátőrök közhatósági jogú személyek voltak. Őket felkészítették, levizsgáztatták és feleskették feladatukra. Területükön a törvény ellen vétőket előállíthatták és a rendvédelmi testületeknek átadhatták. A vízgazdálkodási műtárgyakat rongálókkal szemben felléphetek megbírsághozhatták, eszközeiket elkobozhatták. A gátőröket foglalkoztatóik formaruhával és szolgálati fegyverrel is ellátták. Feladatuk részét képezte az őrzésükre bízott műtárgy állapotának figyelemmel kísérése, a karbantartás végzése, továbbá a kis javítások felügyelete. A vízszabályozási társaságok gondozásába

a XX. század elején 6 379 km, a trianoni békediktátum után pedig 3 882 km, hosszúságú gát tartozott. Ebből fakadóan a dualizmus mintegy 4 000 fő, a két világháború közötti időszakban pedig csaknem 2 500 fő teljesített gátori szolgálatot.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Gendarmerie Lásd Francia Nemzeti Csendőrség.

Hadfelügyeleti Hivatal A kivételes hatalomból fakadó speciális tevékenységek Osztrák Császárság belső legfelsőbb felügyeletét és irányítását ellátó szervezet, amely a hadsereg-főparancsnokság közvetlen felügyelete alatt állt. Az Osztrák Császárság ugyanis a porosz mintát követte, mivel a kivételes hatalomból fakadó teendők nem a kormányzat kompetenciáit gyarapították, hanem a haderő hatáskörébe tartoztak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadsereg-főparancsnokság az Osztrák-Magyar Monarchia hadsereg-parancsnokságai felett álló parancsnokság. A neoabszolutizmus idejében működő szervezet, melyet öt alkalommal megszüntettek, illetve újjászerveztek, végül pedig az I. világháború idejében hozták létre ismét és az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadsereg-főparancsnokság Hírszerző Részlege (Nachrichtenabteilung) az Osztrák-Magyar Monarchia hadsereg-főparancsnokságának hírszerző osztálya, melyet az I. világháború kezdetén állítottak fel és az Evidenzbüro mellett működött.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: A magyar rádió- és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 101-110.p. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határőrség A Magyar Királyi Vámőrség jogutódaként működött. 1938-ban — a Bled-i egyezmény nyomán a fegyverkezési korlátok oldódásával — a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták határvadász csapatnemenként. Elődszervezetével megegyezően kettős feladata volt. Nyílt teendőit az országhatár őrzése alkotta, rejtett teendőit pedig az államhatár biztosítása képezte egy esetleges fegyveres konfliktus esetén a magyar fő erők megérkezéséig. A testület nyílt feladatát 5 734 fővel látta el. A legénységi állomány sorozott (kényszerborozott) katonákból állt. A testület nyílt szervezete négy lépcsős volt. Az államhatár mentén 155 őrs működött, amelyeket 70 határügyi tiszt irányított. A határügyi tisztek felett 24 osztály állt, az osztályokat pedig az országos parancsnokság felügyelte. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állomány számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával. A testületen belüli függelmi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rangot viselt. A magyar haderő jelentős részét (a gyalog ezredek egyharmadát) a testületben rejtették el határbiztosítási teendők ellátása céljából. 1945 után a honvéd határvadász csapatnemből hozták létre a Honvéd Határőrséget, amely továbbra is a honvédség hadrendjébe tartozott. A Honvéd Határőrség irányítását a „ki-kit győz le” időszakban a magyar baloldali magához ragadta és az ország legerősebb katonai erejévé fejlesztette. A Honvéd Határőrség szervezete határvadász őrsőkből századokból, illetve zászlóaljakkal állt. A testület vezetését a Határőrség Országos Parancsnoksága látta el. 1949-ben a testületet az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. A köznyelv őket nevezte „zöld ávos”-nak. Az 1956-os forradalom és szabadságharc után a Határőrség — önálló fegyveres szervezetként — BM Határőrség elnevezéssel a belügyi tárca alárendeltségében maradt 2007-ig. 2007-ben a testületet a rendőrségbe integrálták.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Honvédelmi Minisztérium A polgári magyar állam első honvédelmi minisztere MÉSZÁROS Lázár volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1849. IV. 15.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején létrejött első független magyar kormány óta létező tárca, amely a haza védelméért felelős minisztériumként a haderőt irányítja. 1918. X. 31-től, a Károlyi-kormány létrejöttétől a tárca elnevezése Hadügyminisztérium, majd 1920. III. 15-től visszaállították a tárca elnevezését Honvédelmi minisztériumra. A katonai állományú személyek a pártállam létrejöttéig függetlenül attól, hogy hol teljesítettek szolgálatot — a testőrségek, a koronaőrség és a képviselőházi őrség kivételével — a honvédelmi tárcához tartoztak. Ebből fakadóan a magyar rendvédelmi testületek közül a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának tagjai személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak. Ügyeik intézése céljából a honvédelmi minisztériumban külön osztály működött. A honvédelmi tárca hagyományosan a Budai Várba települt. A pártállam idejében azonban a Margit híd pesti hídfőjénél létesített új épületegyüttesbe költözött, ahol azóta is működik.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Honvédség Lásd Magyar Királyi Honvédség

I

International Civil Aviation Organization (ICAO) [Nemzetközi Civil Légiközlekedési Szervezet] Az Egyesült Nemzetek Szövetsége által 1944-ben létrehozott szervezet, melynek céljaként a polgári lékiközlekedés biztonsága és gazdaságossága érdekében tett erőfeszítéseket határozták meg.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

K

Károly Róbert Főiskola 2003 óta működő, gazdasági és agrárképzést megvalósító felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Keleti Akadémia Az Osztrák-Magyar Monarchia diplomatáinak felkészítését biztosító oktatási intézmény. 1898-ban az elnevezését Császári és Királyi Konzuli Akadémiára változtatták.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kereskedelemügyi Minisztérium Lásd Magyar Királyi kereskedelemügyi Minisztérium

Kisantant azon államok szövetsége, amelyek területüket teljes egészében, vagy jelentős mértékben a trianoni békediktátum értelmében a Magyarországtól elcsatolt részek bekebelezése által nyerték. Ezen országok szövetséget alkottak annak érdekében, hogy a hozzájuk csatolt területeket — amelyen jelentős számú magyar lakosság is élt — ne lehessen visszacsatolni az anyaországhoz. Ennek érdekében olyan politikát folytattak, amely Magyarország gyengítését, illetve a kisantant államok erősítését célozta. Ezzel beteljesült azon francia szándék, hogy a Kárpát-medence erőit felosszák és a saját érdekeiknek vessék alá. A kisantant államok kölcsönösen egyeztetett hadművelési terveket hoztak létre hadseregeik összehangolt Magyarországgal ellenes bevetése céljából. A kisantant országok — amelyek közé tartozott Csehszlovákia, Románia és a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság a későbbi Jugoszlávia — hadereje országonként a magyar haderő hozzávetőlegesen háromszorosa volt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Közös hadsereg az 1867/XII.tc. a kiegyezési törvényben foglalt hadügyi közösségből fakadt, így a dualizmushoz tapadó katonai szervezet volt. Az uralkodót illette meg a véderő „vezérlete” (pld.: a hadüzenet is), „vezénylete” (a haderőt az uralkodó bármikor bárhová irányíthatta), és „belszervezete”, (kinevezések, struktúra megállapítás, szolgálati nyelv meghatározása, fegyelmezés stb.).

A közös hadseregben ezen jogok gyakorlásához nem volt szükséges a két társország hadügyminisztereinek az ellenjegyzése, ellentétben a honvédség és a népfelkelés alakulataival, ahol az uralkodói intenciók a magyar, illetve az osztrák honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. A véderő számára azonban — a széles uralkodói jogkör ellensúlyozásaként — az újonc ajánlást, a szolgálati idő meghatározását, az elhelyezést és az élelmezést a két társország országgyűlése biztosította. A védelmi rendszer nem tartozott a delegációk hatáskörébe, azok közvetlenül az országgyűlések jogkörébe tartoztak. Az uralkodó ugyan szuverén módon rendelkezett a hadsereg felett, azonban katonáért és pénzért az országgyűléshez kellett fordulnia. Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje — benne a közös hadsereg — a két társország országgyűlései és az uralkodói akarat egyeztetésével volt alkalmazható.

Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje több részből állt. Két fő alkotóeleme volt, a haditengerészet és a szárazföldi haderő. A szárazföldi haderő részei voltak a közös hadsereg — melyre vonatkozóan 1889. évi utasítás vezette be a Császári és Királyi Hadsereg elnevezést —, valamint a Magyar Királyságban honvédség és a népfelkelés továbbá a Osztrák Császárságban Landwehr és a Landstrum. A közös hadsereg a szárazföldi haderő túlnyomó részét — 7/8-ad részét — alkotta. Nehézfegyverzettel és magasabb parancsnokságokkal (hadtest- és hadsereg parancsnokságokkal) is rendelkezett. A Landwehr és a Landstrum, illetve a honvéd és népfelkelő alakulatok ezredeit dandárparancsnokságok, a dandárokat pedig hadosztályparancsnokságok irányították ugyanúgy mint a közös hadseregben. A Landwehr és a Landstrum, valamint a honvéd és népfelkelő dandárparancsnokságok azonban már a közös hadsereg hadtestparancsnokságai alá tartoztak. Így módon biztosítva volt az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hadműveleti egysége.

A Landwehr-ben és a Landstrum-ban a német, a honvédségnél és a népfelkelésnél pedig a magyar volt a szolgálati nyelv. Ezzel szemben a közös hadseregben az ezrednyelv azzal a nyelvvél egyezett meg, amelyet a katonák származási helyén beszélt a lakosság. Ezt a nyelvet az ezredhez helyezett tisztnek is el kellett sajátítaniuk. A közös hadseregben az ezrednél magasabb parancsnokságok, valamint az egységes hadtest- és hadsereg parancsnokságok nyelve a német volt.

A közös hadsereg személyi állományának sorozás útján történő utánpótlását a katonai kerületek biztosították. Az Osztrák Császárság területén 61, a Magyar Királyság területén 47, Bosznia-Hercegovinában pedig 4 katonai kerület működött. Az ezredre ugyanazon kerületektől sorozták a személyi állományt. A közös hadsereg katonai kerületeinek mintájára — de attól függetlenül — az Osztrák Császárságban a Landwehr és a Landstrum, a Magyar Királyságban pedig a honvédség és a népfelkelés önálló katonai kiegészítő kerületekkel rendelkezett.

Az ezred belső szervezeti felépítése (zászlóalj, század, szakasz, raj) a haderő mindhárom részénél — közös hadsereg, Landwehr és Landstrum, honvédség és népfelkelés — azonos volt. A közös hadseregbe 33 gyalogos- és 8 lovas hadosztály, a Landwehrben 8 gyalogos hadosztály, a honvédségbe pedig 8 gyalogos és két lovas hadosztály tartozott. Az Osztrák-Magyar Monarchia teljes hadereje 16 hadtestből állt, amelyeket 6 hadseregbe csoportosítottak. A teljes haderő békélelétszáma 450 000 fő, hadilétszáma pedig 1 500 000 fő volt. Az Osztrák-Magyar Monarchia véderejében a szabályzatok a fegyverzet és a rendfokozati rendszer egységes volt az egyenruhák azonban eltérőek voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Hadügyminisztérium Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa a külügyi és a hadügyi tevékenységét közösen intézte, mely tevékenység végzésének az egyik minisztériuma volt a közös hadügyminisztérium. A közösügyi tárcák költségvetéseiket a két társország országgyűléseitől kapták a kvóta szerinti arányban. A kvóta — amelyet a két országgyűlés közös bizottsága határozott meg — azt jelentette, hogy a két ország nemzetgazdasága milyen arányt képvisel az Osztrák-Magyar Monarchia teljes gazdasági rendszerén belül. Emellett a vámbevételek teljes egészében közös ügyek költségének a fedezését szolgálták. A közös költségvetés döntő többségét a közös hadügyminisztérium kiadásai alkották. A közösügyi tárcák vezetői a közös minisztertanács állandó résztvevői voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Külügyminisztérium Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa a külügyi és a hadügyi tevékenységét közösen intézte, mely tevékenység végzésének az egyik minisztériuma volt a közös külügyminisztérium. Ez azonban nem jelentette azt, hogy a két társország nem végezhetett önálló külügyi tevékenységet, mint ahogyan az a gyakorlatban meg is valósult. A külképviselők azonban közősek voltak. A közösügyi tárcák vezetői a közös minisztertanács állandó résztvevői voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Pénzügyminisztérium Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa a külügyi és a hadügyi tevékenységét közösen intézte, mely tevékenység pénzügyi fedezetének az intézését szolgálta a közös pénzügyminisztérium. A közösügyi tárcák költségvetéseit a közös pénzügyminisztérium terjesztette elő a két társország országgyűlései számára, majd a költségvetések jóváhagyását követően a közösügyi tárcák kiadásainak a kezelését valósította meg. A közösügyi tárcák vezetői a közös minisztertanács állandó résztvevői voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125

éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Központi Állomások és Főállomások 1914-ben az elhárító tevékenység eredményességének a fejlesztése érdekében az Evidenzbureau kezdeményezésére és az illetékes hatóságokkal való megegyezés nyomán az Osztrák-Császárságban, a Magyar Királyságban, Horvátországban és Bosznia-Hercegovinában Zentralstelle-ket (Központi Állomásokat), illetve alárendeltségükben Hauptstelle-ket (Főállomásokat) hoztak létre. A központi Állomások feladata a nyilvántartás, az irányítás, valamint az Evidenzbureau és a Főállomásokkal való kapcsolattartás volt. A Főállomások az elhárítás gyakorlati teendőinek a színterei voltak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közterület Felügyelet 1983 óta létező szervezet, melynek feladata a közterületek rendjének, tisztaságának elősegítése.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kriegsarchiv azaz Hadilevéltár, az osztrák szaklelévtárak sorába tartozó közgyűjtemény, amely tartalmazza a Magyar Királyság és az Osztrák Császárság közös haderejének iratanyagát is, mivel azok szétbontása az Osztrák-Magyar Monarchia megszűnésével lehetetlennek bizonyult.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kriegsüberwachungsamt Lásd Hadfelügyeleti Hivatal.

Külkereskedelmi Főiskola 1971 óta működő külkereskedelmi felsőoktatási intézmény.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Külügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány külügyminisztere gróf BATHÁNY Kázmér volt, aki e tisztséget 1849. V. 2.-ától 1849. VIII. 11.-éig töltötte be. A magyar kormány külkapcsolatainak intézésére hivatott állami szervezet. Először az 1848-1949-es forradalom és szabadságharc során állították fel. A dualizmus időszakában a magyar kormányok nem hoztak létre külügyminisztériumot, mivel a külügy a közös ügyek közé tartozott. A közös külügyminisztérium képviselte az Osztrák-Magyar Monarchia mindkét társországnak a Magyar Királyságnak és az Osztrák Császárságnak is a külügyi érdekeit. Ettől függetlenül azonban a két társország önállóan is intézett külügyi témájú ügyeket. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a mindenkorai magyar minisztériumok egyike a külügyminisztérium, ebben az időszakban Magyarország első külügyminisztere gróf Károlyi Mihály volt, aki mint miniszterelnök ideiglenesen megbízva intézte a külügyeket. E minőségében 1918. X. 31.-étől 1919. I. 11.-éig tevékenykedett.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

L-Ly

Landwehr Lásd Közös Hadsereg.

Landsturm Lásd Közös hadsereg.

M

Magyar Aeoroforgalmi Részvénytársaság (MAEFORT) 1920.II.11-én Budapesti székhellyel alapították. A cég formálisan polgári légitársaságként működött azonban a légiközlekedés és a légi postaszolgálat fedésében a katonai repülő csapatok rejtésére szolgált. A Szövetségi Katonai Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátumra hivatkozva 1921. XII. 6-án feloszlatta.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Államvasutak (MÁV) a magyar állam tulajdonában álló vasútvonal és vasúti járműpark, valamint karbantartó részlegekből és az ezekhez tartozó objektumokból, továbbá a vasúti közlekedést elősegítő szervezetekből állt. A Magyar Államvasutakat BAROSS Gábor államminiszter emelte világszínvonalra.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kiszián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Hajózási Részvénytársaság (MAHART) A magyar közlekedésügy átfogó fejlesztése kapcsán 1894-ben az országgyűlés törvényt hozott a magyar folyam- és tengerhajózási részvénytársaság létrehozásáról és állami segélyezéséről. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság (MFTR) alakuló közgyűlésére 1895 januárjában került sor. A vállalat sikeres belföldi és nemzetközi kereskedelmet bonyolított le egészen a trianoni békediktátumig, amikor jóvátétel gyanánt a MFTR hajóparkjának legnagyobb és legfejlettebb részét a Magyar Királyságnak a békediktátum után megszállt területein az ANTANT hatalmak által mesterségesen kreált új államalakulatoknak illetve a békediktátum előtt is létező és a Magyar Királyság területeiből a háború után elcsatolt területek egy részének a birtokába jutó államok tulajdonába adták. A MFTR az egykori cég maradványain újjáépítette a vállalatot, majd 1936-ban a Magyar Államvasutak és a magyar állam tulajdonába került. A vállalat 1944-ig újból sikeresen vett részt a hazai és a nemzetközi vízi kereskedelemben, majd a II. világháború következtében hajói döntő része vagy megsemmisült, vagy hadiszákmány lett. A Párizs-környéki békeszerződések megkötése után a vállalat hadiszákmányként külföldre szállított hajóit hazahozták Magyarországra és azok 1947-ben a Magyar Szovjet-Hajózási Részvénytársaság (MESZHART) tulajdonába kerültek. A Szovjetunió 1955-ben megszüntette érdekeltségeit a veszteséges magyar hajózási vállaltban és 1955-ben megalakult a Magyar Hajózási Részvénytársaság (MAHART) mely vállalat napjainkig működik.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Állami Nyomda A dualizmus időszakában létrehozott nyomda, több korszakon átívelve napjainkban működik, ezen időszak alatt Magyar Királyi Állami Nyomda, illetve Állami Nyomda elnevezésekkel működött a szervezet. Fő feladatát napjainkig a magyar állam által kibocsátott biztonsági nyomtatványok előállítása alkotja.

SOM Kiszián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Belügyminisztérium Lásd Belügyminisztérium.

Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945) katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, melynek belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testületet az 1876-ban a közös hadseregtől a Magyar Királyi Honvédséghez áthelyezett erdélyi csendőr kerületből fejlesztették ki. Mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, így a honvédelmi tárca felügyelete alatt álltak. A szervezet azonban — mint rendvédelmi testület — a belügyi tárca kompetenciájába tartozott. A testület hatásköre, a városok kivételével, az ország egész területére kiterjedt. Kiváló hatásfokkal ténykedett. Működési területén olyan kitűnő közbiztonsági állapotot hozott létre, majd tartott fenn, amelyet a megszüntetése óta még nem sikerült elérni. Diszlokációját a decentralizáltság, metodikáját a megelőzés jellemezte. Személyi állományának mintegy 90 %-a közterületi szolgálatot látott el valamilyen formában. A testület jogosultságai és kötelezettségei nem voltak kiterjedtebbek a társ rendvédelmi testületeknél. A személyi állományának ellátmánya — néhány jelentéktelen specifikumtól eltekintve — megegyezett a közigazgatás, illetve a társ rendvédelmi testületek munkatársainak ellátmányával. Az 1945. és 1949. között zajló „ki-kit győz le” politikai csatározások részeként szüntették meg a testületet. Ebből fakadóan a szervezet társadalmi megítélése a harmadik évezred elején is differenciált. A testületnek önálló hatósági jogköre nem volt. A testületet két ízben hozták létre illetve szüntették meg. Felállításának mindkét esetben rendvédelmi szakmai okai, megszüntetésének pedig deklaráltnon politikai okai voltak.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904-1919) Ferenc József testőrségei közül a legkésőbb, 1904-ben jött létre. Feladatát a Budai Vár Királyi Palotájának őrzése és díszelgési teendők ellátása alkotta. A darabont testőrség személyi állománya legénységi tagjainak utánpótlása a haderő sorozott állományából került ki tovább szolgálói forma alkalmazásával. Laktanyájuk a vár alatt az Attila utcában állt. Ez a laktanya vált az 1920-ban létesített Magyar Királyi Testőrség laktanyájává. A testület 1920-ig működött, részt vett gróf KÁROLYI Mihály és HORTHY Miklós őrzésében is, majd a nemesi testőrség maradványaival az 1920-ban újonnan létrehozott Magyar Királyi Testőrségbe integrálták a két korábbi testőrség maradványait. A testület létszáma 49 fő katonai rangot (tisztek és altisztek) viselő és 15 fő kiegészítő feladatot ellátó személyből állt. A testőrség első kapitánya báró FEJERVÁRY Géza tábornagynagy volt. A testület tisztí karával szembeni elvárások és a nyugdíjazási rendszer azonos volt a Magyar Királyi Nemesi Testőrségével.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Folyamőrség (1921-1939) A folyamőrség előtörténete az Árpád-házi királyok naszádosainak szervezetéig nyúlik vissza. A török hódoltság időszakában a Hábsburg-hatalom a naszádosokat a sajkásokkal váltotta fel. A török kiűzése után pedig — a katonai határőrvidék részeként — létrehozták a Titeli Sajakás Kerületet, amely 1848-igműködött. 1850. november 30.-án létrehozták a Császári Királyi Flottilla Hadtestet, amely 1866-ig működött, majd 1871-ben felállították a

Császári Királyi Haditengerészetből kikülönített budapesti tengerészeti különítményt, amelynek a hatásköre kiterjedt a Magyar Szent Korona alá tartozó hajózható folyó és állóvizekre. A budapesti különítmény által irányított flottilla maradványaiból hozták létre a Magyar Királyi Folyamórséget. A folyamórség létrehozását 1921. év január 3.-ai minisztertanácsi ülésen döntötték el. A testület felállításának az időpontját 1921. március elsejével határozták meg. A folyamórség létrehozásáról az 1922/XIV.tc. rendelkezett, melynek a végrehajtását a 122 295/1922.BM. rendeletben foglaltak biztosították. A folyamórség vízi rendészeti teendők végzésére létrehozott önálló rendvédelmi testületként a belügyi tárca folyamrendészeti osztályának a felügyelete alatt állt. Rejtett feladatát a trianoni békediktátum által felszámolt dunai flottilla maradványainak működtetése alkotta. Nyílt szervezetének létszáma 2 420 főt tett ki, amelyben a fegyveres szolgálatot ellátók létszáma az 1 620 főt nem haladhatta meg. A folyamórség személyi állománya katonai rendfokozatot viselt, a belső függelmi viszonyok katonaiak voltak. A legénységi állományt kényszertborzás (sorozás) útján biztosították. A testület számára önálló egyenruhát rendszeresítették. A testület személyi állománya tagjai számára a Magyar Királyi Honvédségnél is használatos fegyverzetet rendszeresítették. A folyamórség élén a révfőkapitányság állt. A révfőkapitányság 13 révkapitányságot irányított. A révkapitányságok alárendeltségében pedig 9 révkirendeltség működött. Szükség esetén — a kapitányságok alárendeltségében — révorségeket is létre lehetett hozni ideiglenes jelleggel. A folyamórség rejtett részét 1939-ben beolvasztották a Magyar Királyi Honvédségbe honvéd folyamerők néven. A testület nyílt részét a hatáskörrel együtt — a területi illetékesség figyelembe vételével — átadták a Magyar Királyi Csendőrségnek, illetve a Magyar Királyi Rendőrségnek.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (A*

Magyar Királyi Hadi Felügyeleti Bizottság A kivételes hatalomból fakadó speciális tevékenységek magyarországi legfelsőbb felügyeletét és irányítását ellátó szervezet, amely a kormány közvetlen felügyelete alatt állt. Magyarországon ugyanis az angol mintát követve a kivételes hatalomból fakadó teendők nem a haderő kompetenciáit gyarapították, hanem a kormány hatáskörébe tartoztak.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Határrendőrség az 1903/VIII.tc. alapján 1906. I. 15.-től 1918-ig a dualizmus összeomlásáig működött a központi államhatalom közvetlen alárendeltségében. Tevékenységének döntő hányadát a Magyar Királyság útlevelköteles határszakaszain fejtette ki. Szervezetének és személyi állományának döntő többsége ezeken a határszakaszokon volt megtalálható. A testület — néhány száz fős — mérsékelt személyi állománnyal működött, önálló rangrendszerrel és egyenruhával rendelkezett. A határőrizet klasszikus hármas feladatrendszeréből elsősorban a határforgalom ellenőrzését és a határrend betartását valósította meg. A zöldhatár őrzését pedig a határszéli csendőrséggel közösen végezte. A testület a magyar határőrizet koordináló szerepét is betöltötte, szükség esetén a határőrizeti teendők ellátására bevonhatta a határmenti vármegyék és városok területén működő rendőrségek személyi állományát is. A kivételes hatalom időszakában a Magyar Királyi Határrendőrség különleges feladatokat kapott az Osztrák-Magyar Monarchia haderejével való együttműködés tekintetében, amelyet a katonai határőrizeti utasításban konkretizáltak. A magyarországi rendőrségek államosításával a határrendőrség maradványait a Magyar Királyi Állami Rendőrségbe integrálták.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium Lásd Honvédelmi Minisztérium.

Magyar Királyi Honvédség (1848-1849 és 1867-1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt, valamint a sorozott személyi állománya a magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919. VI. 9-től HORTHY Miklós altengernagy hadügyminiszter felhívása nyomán Magyar Nemzeti Hadsereg névvel illették, amelyet 1920. IV. 1-től Magyar Királyi Nemzeti Hadseregre változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bed-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar véderőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását

követően kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadseregére változtatták, amely elnevezés a rendszerváltozás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Kamara a XVI. századtól a Magyar Királyság gazdasági-pénzügyi központi szervezete.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Kereskedelemügyi minisztérium Felügyelte a két világháború között a magyar légiforgalom ellenőrzésére és irányítására hivatott Magyar Királyi Légügyi Hivatalt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (1912-1945) A testületet 1912-ben állították fel (1912/LXVII.tc. a képviselőházi őrség felállításáról). Feladatát az országház őrzése és védelme mellett a képviselőház tagjai és a hallgatóság körében a rend fenntartása, valamint protokolláris, diszolgői tevékenység ellátása alkotta. Az országgyűlés elnökének az alárendeltségében állt. A testületet a végrehajtó hatalom szervezetétől elkülönítették, annak nem volt alárendelve. 1945-ben Nemzetgyűlési Őrsékként működött tovább.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Koronaőrség 1790-ben hozták létre. A Budai Királyi Palotában a Magyar Szent Korona számára állandó őrzési helyet alakítottak ki, amelyet a Magyar Királyi Koronaőrség őrzött. A koronaőrség létszáma az évszázadok során többször változott. Az 1872-ben érvénybe lépett szabályozás szerint a Magyar Királyi Koronaőrség létszáma 50 fő volt: parancsnok és helyettese, számvevő vagy kezelőtiszt, a szolgálat szervezést és ellenőrzést végző szakaszvezetők vagy tizedesek 3-5 fő, 40 fő koronaőr, és 2 fő dobos vagy kürtös. Ezen felül a testület tiszti-, illetve házi szolgálattal is rendelkezők. Az utolsó szabályozás az őrszolgálatot adók létszámát 23 főre csökkentette. (1928/XXV.tc. a Szent Korona és a hozzá tartozó drágaságok gondviseléséről.) A testület 1945-ig működött.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Légi Csendőrség 1940. VI. 1-től 1941 júniusáig működött. Feladatát a légtér ellenőrzése alkotta. A szervezetére és működésére vonatkozó részletes terveket a magyar légierő parancsnoksága 1939 júniusában dolgozta ki. A magyar légi csendőrség öt repülő osztagot foglalt magába, amelyek a szolnoki, a nyíregyházi és a budaörsi repülőtereken állomásoztak. A repülő személyi állomány 8 fő tisztből és 42 fő legénységből, a földi személyi állomány pedig — a figyelő őrsők személyzetét is beleszámítva — 5 fő tisztből és 156 fő legénységből állt.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Légügyi Hivatalt a magyar légiforgalom felügyeletének a céljából minisztertanácsi felhatalmazás alapján a kereskedelemügyi miniszter 1924. IV. 10-én rendeleti úton állította fel, a szervezet működését 1924. XII. 13-án kezdte el.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Nemesi Testőrség. A testületet Magyar Nemesi Testőrség néven 1760-ban Mária Terézia alapította. A testület székhelye Bécsben volt. A testőrpalotát a pártállam időszakában ideológiai megfontolásokból fakadóan eladták, a befolyt összeget pedig az osztrák kommunista mozgalom támogatására fordították. Ferenc József a testületet — az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcban betöltött szerepe miatt — ugyan feloszlatta, azonban a kiegyezés nyomán újra létrehozta Magyar Királyi Nemesi Testőrség névvel, bár a koronázási ünnepségen még huszárok helyettesítették a testőröket. Mivel Ferenc József egyszemélyben töltötte be az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság legfőbb közjogi méltóságait mindkét állam testőrségei óvták személyét és közvetlen környezetét. Egyedül a Magyar Királyi Nemesi Testőrség tagjai voltak azonban jogosultak arra, hogy a védelmét mindenütt ellássák. A Magyar Királyság területén az uralkodót ugyanis csak magyar testőrség védelmezhetette. A Magyar Királyi Darabont Testőrség azonban csupán a királyi szálláshelyek őrzésére volt hivatott. Az uralkodó magyarországi utazásai során a védelemért a Magyar Királyi Nemesi Testőrség volt felelős. A testület kapitánya — hasonlóan a többi testőrség kapitányához — a főudvarmesternek volt alárendelve, illetve a szolgálatot származékát is adhatott utasítást valamennyi testőrség számára. A testőrök által viselt rangok — amelyek katonai rangok voltak — három rendfokozattal magasabb rendfokozatnak feleltek meg a haderőben. A testőrök ugyan katonák voltak, de sem

ők sem a testület nem tartozott a véderő kötelékébe. A testőrségek kiadásait az udvari költségvetésből fedezték. A testőrségek témája nem tartozott a közös ügyek közé. Az udvartartás költségeit a magyar állam mindig az osztrák állam által biztosítottal megegyező összegben állapította meg. A testőröket ugyan a haderő szervezeteinek önként jelentkező tagjai közül választották ki, meglehetősen magas követelményeket támasztva, azonban azoknak akik a testőrségekhez kerültek a haderővel a jogviszonyuk megszűnt. Ők két nyugdíjra váltak jogosulttá. Az egyik nyugdíjat a véderőben eltöltött szolgálatuk, a másik nyugdíjat pedig a testőrségnél eltöltött szolgálatuk alapján kapták. A testőrök azonban visszakerülhettek a haderőhöz, például ha hadi szolgálatra kérték magukat. A katonai és a testőri szolgálati idő azonban nem volt összevonható. A testőrök pedig kiemelt juttatásokban részesültek. A Magyar Királyi Nemesi Testőrségnek megalakulásakor 47 fő tisztí rendfokozatú és 45 fő kiegészítő feladatot ellátó (orvos, portás, szolga, lóápoló stb.) tagja volt. A parancsnoki kar élén a testőrkapitány állt. Az első parancsnok gróf HALLER Ferenc tábornok volt (1867-1875). A monarchia felbomlásával a testület működése megszűnt. Utódszervezete a HORTHY Miklós kormányzó által felállított Magyar Testőrség volt.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány rendelkezett pénzügyminisztériummal, melyet a kiegyezés nyomán ismét felállítottak, azóta lényegében megszakítás nélkül működött 2010-ig. Az első magyar pénzügyminiszter KOSSUTH Lajos volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945-) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyőr szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyőr biztosi kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyőr biztosi kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyénként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcán belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A dualizmus időszakában a Magyar Királyság tengerparti szakaszán fumei székhellyel speciális pénzügyőrségi alakulat is tevékenykedett Tengeri Pénzügyőrség elnevezéssel 1872 és 1918 között. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyőri és vámőri hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították az Országos Pénzügy- és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Vámőrség (1921 VIII.25. – 1932. X.1.) a testület a trianoni békediktátum után a magyar határok őrzésére és védelmére létrehozott fegyveres szervezetként működött. A Magyar Királyi Vámőrség alap szervezeti egységei az őrsők voltak. Az őrsöket a szakaszparancsnokságok, a szakaszparancsnokságokat pedig a kerületparancsnokságok irányították, a szervezet élén a Magyar Királyi Vámőrség Felügyelősége állt. A Magyar Királyi Vámőrség szervezetében 7 kerületparancsnokság, 52 szakaszparancsnokság és 101 őrsparancsnokság működött. A Magyar Királyi Vámőrség feladatát 4 041 főnyi személyi állománnyal látta el. A testület legénységi állományát úgynevezett kényszertborzás (sorozás) útján biztosították. A Magyar Királyi Vámőrség — a határok védelme céljából — a testületi létszám feletti katonai erőt 1928-ig — a Szövetségek Közti Bizottság magyarországi jelenléte miatt — nem lehetett elrejtteni. Később azonban a Magyar Királyi Vámőrség, majd a jogutódja a Magyar Királyi Határőrség rejtésében állomásozott az államhatár mentén a magyar ezredek egyharmada 1938-ig a Bled-i egyezmény megszületéséig. A testület belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állománya számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Vám- és Adóőrség 1872-ben jött létre a katonai határőrvidék feloszlása kapcsán és a területnek a polgári közigazgatásba történő átvételére időszakában működött, majd 1886-ban egyesítették a Magyar Királyi Pénzügyőrséggel.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Állami Rendőrséget (1919-1930) az 5 047/1919.ME.r. hozta létre 1919.X.1.-én. Az egységes magyar államrendőrség létrehozásának azonban már voltak dualizmuskori előzményei is. A trianoni békediktátum utáni magyar rendőrséget a Magyar Királyság állami- (fővárosi rendőrség és határrendőrség) és a városi rendőrségeinek az összevonásával hozták létre, a belügyi tárca közvetlen irányítása alá helyezve. Hatósági területe a városokra és a határállomásokra terjedt ki. Feladatát működési területén a közbiztonság védelme alkotta bünyűi, közrendvédelmi és igazgatásrendészeti teendők ellátása által. A trianoni békediktátum utáni Magyar Királyságban a Magyar Királyi Állami Rendőrség létszáma (12 000 fő) megegyezett az első világháború előtti városi rendőrségek létszámával (12 000 fő). A testületet 1931-ben — szervezeti módosításokkal egybekötve — átkeresztelték Magyar Királyi Rendőrségre. A Magyar Királyi Rendőrség 1945-ig működött,

amikor helyébe a Magyar Államrendőrséget hozták létre, a Magyar Királyi Rendőrségben működő határszéli rendőri kirendeltségek helyett pedig határrendőrséget állítottak fel, amely 1945 és 1949 között működött. A Magyar Államrendőrségre ruházták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség hatáskörét és működési területét 1945-ben, ezzel a magyar rendvédelmi testületek között monopolhelyzetbe került. A Magyar Államrendőrséget később egyszerűen rendőrségnek nevezték. 1949-ben pedig a belügyi tárca irányítása alatt álló Magyar Határrendőrséget — a Honvéd Határőrséghez hasonlóan — az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. Ezzel Magyarországon egyetlen rendőri szervezet működött a rendőrség.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

SOM Kisztián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Légiforgalmi Részvénytársaság (MALÉRT) A trianoni békediktátum után a második magyar légiforgalmi vállalként jött létre az 1921. XII. 6-án feloszlott MAEFORT helyett.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Rendészettudományi Társaság 2004-ben alakult társadalmi szervezet.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság 1991-ben alakult társadalmi szervezet, célja a magyar nemzet rendvédelem-történetének feltárása és közkinccsé tétele.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Tudományos Akadémia felállításának az eszméjét az 1825. évi magyar reform országgyűlésen karolták föl a magyar követek, köztük gróf SZÉCHENYI István aki birtokainak egy éves jövedelmét ajánlotta fel a nemes cél érdekében. Az akadémia Magyar Tudós Társaság néven 1830-ban kezdte meg működését és azóta is a magyar tudományos élet központja. A Magyar Tudományos Akadémia szinte a Világon egyedülálló módon nem állami, hanem társadalmi kezdeményezés és anyagi támogatás gyümölcseként született, jelenleg köztestületként működik.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Marécheaussée A francia királyok a XIII. században hozták létre a haderőn belüli rendfenntartó szervezetként. A lakosság kérésére azonban a testület működését fokozatosan kiterjesztették béke időszakban is a hadművelési területeken túl az ország teljes területére kiterjedően. A testület kitűnően működött, 1778-ban a francia király az elnevezését csendőrségre változtatta.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

N-Ny

Nachrichtenabteilung Lásd Hadsereg-főparancsnokság Hírszerző Részlege.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal a Vám- és Pénzügyőrség és az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyesítésével 2010-ben létrejött szervezet.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Nemzetőrség az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc időszakában — francia minta alapján — létrehozott fegyveres szervezet. A Nemzetőrség 1848-1849-ben honvédelmi és rendvédelmi segédszolgálati jellegű teendők ellátására volt hivatott a honvédség és a rendőrségek mellett. A testület vezető szervezete az Országos Nemzetőrségi Haditanács volt, amely 6 osztályból állt és a miniszterelnöknek közvetlenül alárendelt országos hatáskörű főparancsnokságként működött. A nemzetőrség tisztjeit századosig bezárólag választotta. A Nemzetőrség a kormányfő irányítása alá tartozott. A nemzetőrség önkéntesekből állt, akik — legalább is elviekben — a honvédséggel megegyező ellátásban részesültek igénybevételek ideje alatt. A nemzetőrség rendvédelmi teendők ellátásában résztvevő alakulatainak a létszáma 70 000 – 80 000 főre becsülhető. A központi államhatalom is törekedett — az önkormányzatokhoz és a nagybirtokosokhoz hasonlóan az első világháború végén — karhatalmi szervezetek létrehozására. E szervezetek egyikét is Nemzetőrségnek nevezték. A második Nemzetőrséget a 28 527/1918.HM.r. hozta létre 1918. XI. 11.-én. Szervezete a honvédelmi minisztérium felügyeletével működő Nemzetőrségi Országos Parancsnokságnak alárendelt és a katonai körletparancsnokságok mellett működő karhatalmi osztályokból állt, amelyek a karhatalmi teendők irányítására voltak hivatottak. Városonként és járásonként hoztak létre legalább egy nemzetőr századot. A nagyüzemek és nagybirtokok pedig — saját költségükön — hozhattak létre nemzetőr osztagokat. A testületi létszám 1918-ban 86 439 fő volt. A Nemzetőrséget a 2 669/1919.HM.rendelettel szüntették meg. A rendszerváltás után — a polgári magyar állam hagyományaitól eltérően — nem külön jogszabály alapján létesült, hanem a társadalmi szervezetekről szóló törvény keretei között jött létre. A XXI. század elején a Nemzetőrségnek a honvédelemben és a rendvédelemben betöltött szerepe nem kellően tisztázott. A nemzetőrség tagjai az egyesület által rendszeresített egyenruhát

viselnek és az egyesület tagjainak katonai rangokat adományoz, amely azonban — a társadalmi szervezet jellegből fakadóan — a társaságon belül elismert.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Népszövetség, (Nemzetek Szövetsége) 1919. VI. 28.-1948-ig létezett: A nemzetek együttműködése céljából, a versailles-i békerendszer megtartására létesített szervezet. A Szövetséges és Társult Hatalmak kezdeményezésére jött létre, Genf (Svájc) székhellyel.

SOM Kiszián: Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 85-108.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

O-Ö

Országos légvédelmi Parancsnokság (OLP) 1935 elején állították fel a honi légvédelem irányítása céljából.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Osztrák-Magyar Bank 1878-ban létesült magánintézmény, amely az Osztrák-Magyar Monarchiától monopóliumot kapott az aranyalapú korona kibocsátására, mely 1900-ra az egyetlen törvényes fizetőeszközzé vált a dualisztikus államalakulatban. Az I. világháború után az ANTANT felügyelete alá vonta a pénzügyet, valamint Ausztriának és Magyarországnak megtiltották, hogy közös pénzt bocsássanak ki. A korábbiakban az Osztrák-Magyar Monarchia bankjegykibocsátási monopóliumával rendelkező pénzügyet tevékenysége Ausztria területére szorult vissza ahol 1921-ben megkapta az Osztrák korona kibocsátási monopóliumát ám a schilling 1924. évi bevezetésekor a pénzügyet már felszámolták.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák-Magyar Monarchia Haderejének Vezérkara (Generalstab) 1865-től működött. Elődje a Generalquartiermeisterstab (GQMSt), azaz a főszállásmesteri stáb volt, amely az udvari haditanács segédszervezeteként, valamint részben önálló hatáskörrel is rendelkező hivatalként működött.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák Tudományos Akadémia (*Österreichische Akademie der Wissenschaften*) Ausztria központi tudományos bécsi székhelyű intézménye. Az Osztrák Tudományos Akadémiát 1847. V. 14-én az uralkodó alapította ellentétben a Magyar Tudományos Akadémiával, amely társadalmi kezdeményezés eredményeként jött létre. Az Osztrák Tudományos Akadémia fő feladata az egyetemeken kívül történő kutatás támogatása és a tudomány képviselése.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Österreichisches Staatsarchiv Osztrák Állami Levéltár, elődje a Haus-, Hof-, und Staatsarchiv, azaz az Udvari-, és Állami Levéltár. Mivel az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában a két társországnak voltak olyan közös ügyei, amelyek az iratanyagát utólagosan már nem lehetett megosztani, ezért ez az iratanyag az Osztrák Állami Levéltár részét képezi a hadügyi iratok kivételével, mivel azok az Osztrák Hadi levéltárban találhatók meg.

SZABÓ Szilárd: Az Evidenzbureau. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 127-170.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Pénzügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány rendelkezett pénzügyminisztériummal, melyet a kiegyezés nyomán ismét felállítottak, azóta lényegében megszakítás nélkül működött 2010-ig. Az első magyar pénzügyminiszter KOSSUTH Lajos volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Polgárórség a XVIII. századtól fogva a városokban hoztak létre polgárórségeket a háború időszakára. A polgárórségek tagjai a tehetősebb városi polgárok közül kerületek ki. A polgárórségek számos helyen a helyi löegyeltből fejlődtek ki. Háború esetén a helyi rend fenntartásában, a fontosabb közigazgatási hatóságok hivatalainak és a közlekedési hálózatnak az őrzésében is részt vettek. 1808-tól az országgyűlés arra kötelezte a szabad királyi városokat, hogy háború időszakára polgárórségeket hozzanak létre. 1811-ben a Magyar Királyságban 35 800 polgárórt számoltak össze. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc időszakában a Nemzetőrség városi szervezetei többnyire a polgárőr szervezetekből jöttek létre. 1914 őszén a belügyminiszter rendelettel hozta létre a polgárórséget. Feladatát a lakosság élet- és vagyonvédelme alkotta. A polgárórség tagjai 18. életévüket betöltött, fedhetetlen erkölcsű, azon magyar állampolgárságú férfiak lehetnek, akik már részesültek katonai kiképzésben. A polgárőrök is behívhatók voltak katonai szolgálatra. A polgárőrök parancsnokaikat választhaták, amelyet az önkormányzat hagyott jóvá. Tevékenységüket a rendőrhatalom utasítása szerint kellett ellátniuk, önálló hatáskörrel nem rendelkezett a polgárórség. A polgárőröknek fegyverhasználati joguk volt ugyan, de ha nem rendvédelmi, vagy honvédelmi testület tagjának a társaságában láttak el szolgálatot fegyverüket csak önvédelemre használhatták. Egyenruhájuk nem volt. Szolgálatban bal karjukon „polgári őr” feliratú nemzeti színű szalagot viseltek. Az első világháború alatt becsült létszámuk 61 000 fő körüli lehetett. A polgárőrök nem élethivatásuként üzték polgárőri teendőiket. 1945 után az Ideiglenes kormány a 13/1945. rendeletével ismét létrehozta a polgárórséget, a szervezet azonban a „ki-kit győz le” időszakban elhalt, mivel a magyar rendvédelem szovjet típusú átalakítási folyamatába az ilyen jellegű szervezetek nem illeszkedtek. A rendszerváltás után alakult újjá a polgárórség először 1991-ben Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége néven, majd ugyanezen évben megváltoztatta nevét Országos Polgárőr Szövetségre. Az Országos Polgárőr Szövetség fegyverhasználati joggal és önálló intézkedési jogosultsággal nem rendelkezik, a szövetség tagjai ugyanolyan jogkörrel bírnak mint minden magyar állampolgár. A szövetség tagszervezetei szinte valamennyi magyar településen jelen vannak. A bűnmegelőzés és bűnfelderítés terén kifejtett tevékenységük eredményes ellátása érdekében rendszeres állami támogatásban részesülnek, munkájukat az önkormányzatok is segítik. Az Országos Polgárőr Szövetség tagjai egyenruhával nem rendelkeznek. Mivel a polgárórség a rendszerváltáskor — a polgári magyar állam hagyományaitól eltérően — nem külön jogszabály alapján jött létre, hanem a társadalmi szervezetekről szóló törvény szabta keretek között, ezért az országban többféle polgárórség működik szintén társadalmi szervezetként. Egyik polgárórség sem rendelkezik a magyar állampolgárok számára biztosított hatáskörnél nagyobb intézkedési jogkörrel.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

R

Rendőrség rendvédelmi testület típus, amelyre a katonai alá-fölé rendeltségi viszony és a katonai rendfokozati rendszer hiánya a jellemző. Európában általában a városokban működő katonai rendőrségek az angolszász rendvédelmi modellben azonban a rendőrség kompetenciája a vidékre is kiterjed. A szovjet típusú államokban a rendőrség hatásköre ugyancsak a városra és a vidékre is kiterjedt, továbbá belső függelmi viszonyaik katonaiak voltak, a személyi állomány pedig katonai rendfokozatot viselt. A Szovjetunió összeomlása után ez a szisztéma a volt Varsói Szerződés tagállamaiban tovább él.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

VEDŐ Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 171-190.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2016. II. 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke által szervezett közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „125 éve lépett be a polgári magyar állam belügyi tárcája a határőrizetbe” című XVI. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rendőrtiszt Főiskola 1959-ben hozták létre a Rendőrtiszt Akadémiát, amely felsőfokú szakképzés jelleggel működött. Jogutódja volt a Rendőrtiszt Főiskola, melyet az MSZMP KB 1969. XI. 28.-ai határozata alapján 1970-ben hoztak létre. A Rendőrtiszt Főiskola a magyar felsőoktatás részét képezte, képzési ideje három év volt, itt valósították meg a rendőrség, a határőrség, a pénzügyőrség és a büntetés-végrehajtás tiszti karának a képzését. A rendszerváltásig, illetve a kormányőrség önálló szervezetként történő működéséig külön szakokon folyt a kormányőr és az állambiztonsági tisztképzés. 2011-ben a Rendőrtiszt Főiskola önállósága megszűnt. Az újonnan létrehozott Nemzeti Közszerződési Egyetem egyik karává vált Rendészettudományi Kar néven a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar és a Közigazgatástudományi Kar mellett.

SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 117-126.p. HU-ISSN 1216-6774.

Rongyosgárda 1919. IV. 18-án alakult meg a frontról hazatért katonákból, valamint napszámosokból és a Székely Hadosztály maradványaiból. Elsődeleges céljuk a Tanácsköztársaság utáni kommunista rémülség elleni fellépés, valamint a Magyarországot hátról támadó és örvidék területére behatoló osztrák regurális haderő visszaszorítása. Ennek a eseményesorozatnak a következményeként valósulhatott meg a soproni népszavazás, melynek következtében a soproni magyar és német származású lakosság egyértelműen a Magyar Királysághoz tartozás mellett tette le a voksát.

A rongyosgárda 1938 októberében az Első Bécsi Döntés előtt újralakult, átszívárogtak Csehszlovákiába, hogy zavart keltsenek a Csehszlovák kormányzatban, és nyomást gyakoroljanak a nemzetközi közvéleményre.

Ezt követően 1939. I. 6-án amikor a Csehszlovák haderő páncélosokkal megtámadta Munkácsot a Rongyosgárda tagjai is tevékenyen kivette a részét a város védelméből az ellenség visszaszoritásakor.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

S-Sz

Szepesi Kamara I. Ferdinánd a középső országrész keleti felének pénzügyei intézésére hozott létre Kassán a Pozsonyban székelő Magyar Királyi Kamarától független pénzügyigazgatási szervezetet, amely a RÁKÓCZI szabadságharc után betagozódott a pozsonyi Magyar Királyi Kamarába.

MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 39-46.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2014. november 8-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Pénzügyőr és Adózástörténeti Múzeum közös szervezésével megvalósított magyar rendvédelem-történeti szimpozionon. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szervezett Bűnözés elleni Koordinációs Központ a magyar belügyminisztérium alárendeltségében tevékenykedő azon koordinációs szervezet, amely a nemzeti rendvédelmi szervezetek szervezett bűnözés elleni tevékenységének összehangolására hivatott.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szics-gárda Ukrán sovinszta félkatonai alakulat 1938-1939-ben a Kárpátalján.

B STENGE Csaba: A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 109-116.p. HU-ISSN 1216-6774.

Szövetségekkel Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátum nyomán a győztes hatalmak által létrehozott bizottság, amelynek feladatát a trianoni békediktátumban foglaltak megvalósításának ellenőrzése, elsősorban a katonai elvárások betartásának figyelemmel kísérése alkotta. A szervezet működése 1927-ben szűnt meg.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

T-Ty

Tengeri Pénzügyőrség Lásd Magyar Királyi Pénzügyőrség.

Természetvédelmi Őrszolgálat Az 1980-as évek elején alakított hatósági jogosultságokkal felruházott, az országos nemzeti park igazgatóság kebelén belül működő polgári fegyveres őrtestület.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Terrorelhárítási Központ 2010. IX. 1-én alakult Magyarország terrorfenyegetettségének elhárítására hivatott a rendőrség kötelékébe tartozó rendvédelmi szervezet.

NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 47-62.p. HU-ISSN 1216-6774.

Tűzoltóság a belügyminiszter felügyelete mellett működő tűzvédelmi szervezet a károkat okozó tüzek megelőzésére és oltására.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

V

Varsói Szerződés 1955. V. 14.-én jött létre a közép-kelet-európai országok katonai-védelmi-politikai szervezeteként szovjet indításra. A szervezet 1991. II. 25.-én megszűnt.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vasút- és Távírdőrség a vasút és a távírda pályaszakaszait őrizte. A Magyar Királyságban — takarékosági megfontolások miatt — a távírdai vonalakat a vasúti töltéseken helyezték el, ezért őrzésüket egy szervezet végezhette. A kezdetben önálló távírdákat a Magyar Királyságban a XIX. század végén a postával egyesítették. A vasút- és távírda örök azonban a Magyar Államvasutak alkalmazottai maradtak. A vasútasok formaruháját viselték. A vasúti hierarchiába tagolódtak be. A pályáőrök — népies szóhasználattal a bakterek — a vasútvonalak mentén épített házakban laktak családjukkal, ahonnan a gondjaikra bízott szakaszt szemmel tarthatták. A terepviszonyoktól függően, a vasúti pályák mentén 3-5 kilométerenként létesítettek egy-egy bakterházat. A történelmi Magyarország 22 117 kilométer hosszú vasútvonalain mintegy 5 500 fő, míg a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyar Királyság területén húzódó 7 606 kilométer hosszú vasútvonalon közel 2 000 fő vasúti ör teljesített szolgálatot. A vasúti örök közhatalósági személyeknek minősültek. A vasúti műtárgyakat és berendezéseket rongálókat előállíthatták és a rendvédelmi testületeknek átadhatták. Feladatukat alkotta a pályaszakaszok kisjavítási teendőinek elvégzése, illetve az egyszerűbb felújítási munkálatok felügyelete. Formaruhát kaptak és a dualizmus időszakában

— amikor még előfordultak pályarongálások, illetve pályafelszerelési berendezések eltulajdonítása — a vasúti őrszemélyzetet forgópisztollyal is ellátták, pedig ebben az időben még az erdélyi csendőrség sem rendelkezett ilyen korszerű lőfegyverrel. A közbiztonság javulásával a pályaoőrök fegyverviselése háttérbe szorult. A két világháború között már fegyvertelenül őrizték a rájuk bízott vonalszakaszokat.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-6.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vám- és Pénzügyőrség Lásd Magyar Királyi Pénzügyőrség.

Vezérkari főnökség A magyar haderő magas rangú és kiválóan képzett katonatisztjeiből álló irányító apparátusa a két világháború között.

OLASZ Lajos: Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 63-76.p. HU-ISSN 1216-6774.

Vörös Őrség a magyar Tanácsköztársaság időszakában a rend védelmére életre hívott fegyveres szervezet, amely egyúttal a Vörös Hadsereg kiegészítő részeként is működött. Terroralakulatai antihumánus cselekedeteket követtek el. 1919.VIII.3.-án a PEIDL-kormány szüntette meg a 6/1919.BM.rendelettel.

ERNYES Mihály: Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés). *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 15-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Z-Zs

Zentralstellen und Hauptstellen Lásd Központi Állomások és Főállomások.